

Svar på henvendelse fra Farsund Venstre, 10.06.2024 om barn i vedvarende lavinntektsfamilier (konsekvenser, andel og tiltak)

Følgende dokumenter berører temaet barn i lavinntektsfamilier

1. Forebyggende plan for barn og unge 2023-2028 med handlingsplan. Vedtatt i kommunestyret 22. juni 2023

Oppfølging av plan som referatsak i kommunestyret 13.6.2024. Status over tiltak i handlingsplan.
2. Boligsosial handlingsplan 2023-2028. Vedtatt i kommunestyret 2022.
3. Forvaltningsrevisjon «barnefattigdom» bestilt av kontrollutvalget 2023
 - Forvaltningsrevisjonsrapport. Barnefattigdom.
 - Oppfølging i kontrollutvalget 22.06.24
4. Oppvekstplan for barnehager og skoler i Farsund kommune 2023-2028.
5. Folkehelseoversikt Farsund 2023-2027. <https://www.farsund.kommune.no/oversikt-over-folkehelse-i-farsund.6371907-551897.html>

Mulige konsekvenser ved å vokse opp i lavinntektsfamilier

Forskning peker på ulike konsekvenser ved å vokse opp i vedvarende lavinntektsfamilier.

Fattigdom er i stor grad assosiert med opplevde levekårsproblemer som materielle og sosiale mangler, og det kan henge sammen med mer enn bare lavt inntektsnivå. Likevel er det vel etablert kunnskap at barn som vokser opp i lavinntektshusholdninger har økt fare for å oppleve svekkede levekår og dårligere livskvalitet enn andre barn. Lavinntekt kan derfor tolkes som økt risiko for fattigdom (Hattrem 2024)

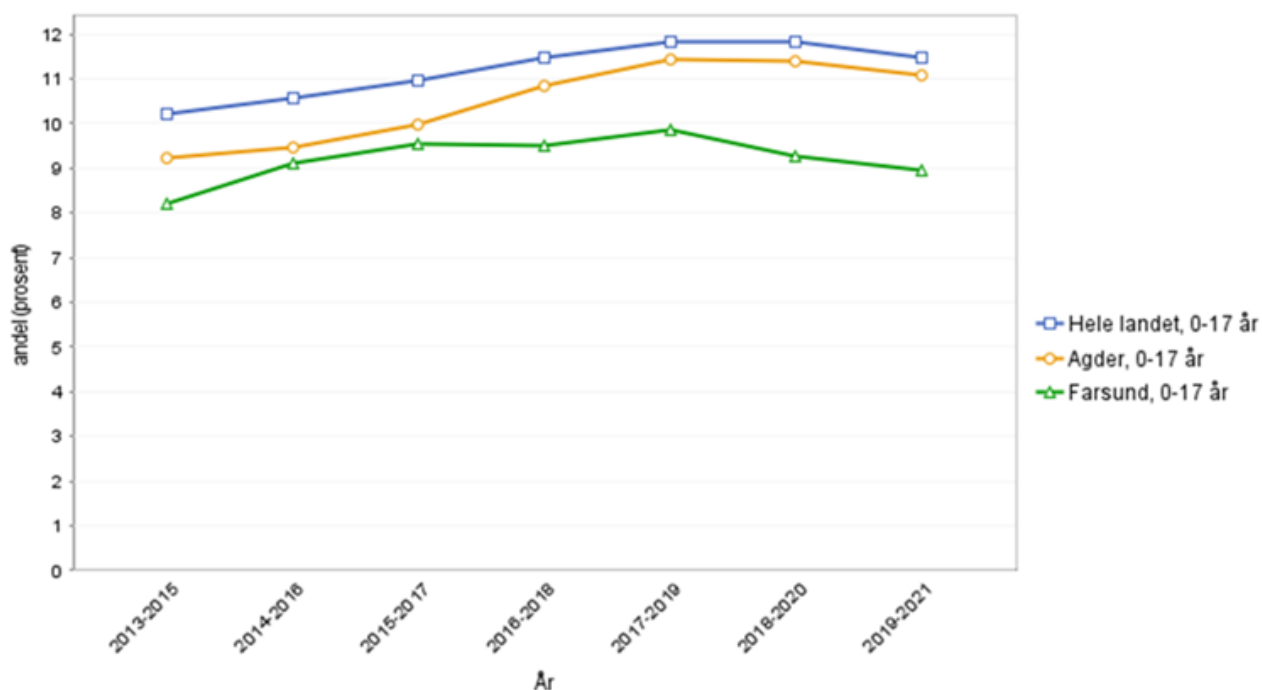
Lavinntekt over tid kan påvirke helsen negativt, og det er påvist at unges mentale helse påvirkes negativt av å tilhøre en lavinntektsfamilie (Fløtten og Nielsen 2020).

Barn som opplevde lavinntekt over tid i ungdomstiden, oppnår i gjennomsnitt lavere utdanningsnivå og svakere tilknytning til arbeidsmarkedet som voksne (Ekren og Grendal 2021). (Hentet fra SSB)

Andel barn i lavinntektsfamilier

I 2024 er det 1009 barnefamilier i Farsund kommune (SSB). «Når det kommer til barn og unge som vokser opp i husholdninger med vedvarende lavinntekt etter nasjonal median, lå Farsund på 8,6 % mellom 2013-2015 sammenlignet med landet som da lå på 10,2 % og Agder som lå på 11,1 %. Mellom 2017-2019 lå Farsund på 11 % mens landet på 11,9 % og Agder på 13,8 %. Mellom 2019-2021 lå Farsund på 10,9 %, landet på 11,5 % og Agder på 13,5 %.

Farsund har dermed stort sett hatt en lavere andel barn og unge som har vokst opp i husholdninger med vedvarende lavinntekt siden 2013 sammenlignet med landet og Agder, men allikevel økende.» Hentet fra *Folkehelseoversikt Farsund 2023-2027* s. 20.

Figur 21: Vedvarende lavinntekt i alderen 0-17 år etter nasjonal median over en toårsperiode. Hentet fra kommunehelse statistikkbank. (Folkehelseoversikt Farsund 2023-2027)

Tiltak

Forebyggende plan for barn og unge 2023-2028 ble vedtatt i kommunestyret 22.6.2023 og er hovedstyringsdokumentet i arbeid med blant annet barn i lavinntektsfamilier.

«De mest effektive forebyggende tiltakene handler om primærforebygging og universelle tiltak som sikrer gode tjenester for alle barn og unge. Jo tidligere det forebyggende arbeidet settes inn, jo bredere og mindre definert blir målgruppen. Kommunen har derfor valgt å lage en plan som rommer hele det forebyggende arbeidet rettet mot barn og unge i Farsund, samtidig som den ivaretar den mer avgrensede målgruppen for barneverntjenesten. Planen innlemmer strategi og tiltak for rus- og kriminalitetsforebygging og erstatter oppdatering av gjeldende SLT-handlingsplan. Oppvekst i fattigdom kan også få konsekvenser for barn og unges levkår og fremtid, og kan føre til utenforskap og ekskludering. Strategier og tiltak for å forebygge og dempe konsekvenser av at barn vokser opp i vedvarende lavinntekt/ barnefattigdom inngår derfor også i den forebyggende planen.» (Fra saksframlegget om Forebyggende plan i Kommunestyret i juni 2023)

Det er et uttalt mål i oppvekst at «Barn og unge som er sårbare i en kortere eller lengre periode (for eksempel på grunn av flukt, psykisk/fysisk sykdom, sykdom/dødsfall i nær familie, brutte relasjoner, mobbing, fattigdom, skolefravær, funksjonshemminger, omsorgssvikt, rus eller vold i nære relasjoner osv) får tidlig og riktig hjelp.» (Oppvekstplan for barnehager og skoler i Farsund kommune 2023-2028).

Her er noen av tiltakene i Forebyggende plan for barn og unge 2023-2028:

Informasjon om aktuelle tjenester og tiltak som kan være aktuelle for barn og unge blir formidlet i skolen via informasjonsskjermer fra aktuelle tjenester/aktører	Elever i alle skoler har kjennskap til hvor og hvordan de kan søke hjelp
Informere om «Aktivitetskortet» som et tilbud for alle barn/unge i Farsund	Unngå fokus på lavinntekt og stigmatisering.
Markedsføre BUA som et tiltak for: økt bærekraft og mulighet for utprøving av aktiviteter for alle	Unngå fokus på lavinntekt og stigmatisering.

Utvide «Aktivitetskortet» som et tilbud for alle barn/unge i Farsund	Unngå fokus på lavinntekt og stigmatisering.
Vurdere ALLEMED som verktøy for å skape dialog, bevissthet, og konkrete ideer til hvordan samarbeide på tvers av fag og sektorer for å nå målet om fritidsaktivitet for alle.	Alle barn og unge inkluderes i fritidsaktivitet, uavhengig av familiens økonomi.
Tilby universelle, primærforebyggende foreldreveiledningsprogrammer i grupper og individuelt til foreldre/foresatte til barn og unge	Skape trygge foreldre som kan gi barna en god oppvekst gjennom å styrke relasjonen mellom foreldre, og mellom foreldre og barn.

Utvide tilbudet fra Nye Mønstre- Trygg oppvekst	Bedre lavinntektsfamiliens livssituasjon og motvirke at barna viderefører utfordringer med økonomi, arbeid eller bosituasjon når de blir voksne.
---	--

Fra boligsosial handlingsplan er tiltaket fra leie til eie sentralt i temaet her.

Barnehage:

Det er langt færre som har redusert foreldrebetaling og/eller gratis kjernetid i barnehage høsten 2024 enn i 2020.

Det handler i hovedsak om at foreldrebetaling er redusert til kr. 2 000 pr mnd (fra kr 3 000) fra 1. august 2024. Innslagspunktet for å ha rett til redusert foreldrebetaling har på den bakgrunn blitt vesentlig endret og medfører at mange færre husstander har rett på redusert foreldrebetaling. Vi har omtrent samme antall barn med gratis kjernetid da innslagspunktet for gratis kjernetid er vesentlig høyere.

Lavere foreldrebetaling i barnehage er et tiltak som omfatter foreldrebetalingen til alle foreldre i barnehagene. Det medfører en lavere inntekt for barnehagene, noe som må kompenseres i barnehagens driftsbudsjett.

SFO:

For SFO er det innført 12 timer gratis SFO for 1.-3. klasse, det medfører også at færre husstander har rett på redusert foreldrebetaling.

Grepet fra staten om å gjøre det mulig for flere familier å ha barna i SFO, har vært vellykket på den måten at flere benytter seg av SFO-tilbudet. Antall barn med rett til redusert pris har økt kraftig de siste årene - økning på ca. 100% i fjor og nye 50% i år. Dette betyr også utgiftsnivået til personal og materiell har økt en hel del, samtidig som foreldrebetalingen nesten har falt helt bort. Siden SFO tildeles midler gjennom budsjettet til Oppvekstsektoren, må rammen til sektoren kompensere tilsvarende for å opprettholde forsvarlig drift.

Oversikt hentet fra foreldrebetalingsfil for oktober 2024, IST:

Barnehage		SFO	
Antall barn i barnehage	425 barn	Antall barn i SFO	257 barn
Redusert foreldrebetaling, 6%	19 barn	Redusert foreldrebetaling, 6%	9 barn
Gratis kjernetid	34 barn	12 timer gratis	229 barn

Informasjon:

Det informeres om de ulike mulighetene for redusert betaling ved oppstart i både barnehage og SFO, jfr eget skriv som sendes ut.

Informasjon om ordningene er tilgjengelig på kommunens hjemmeside og i Oppvekstportalen. Informasjon gis om ordningen til foreldre i opptaksbrev til barnehageplass.

Helsestasjon og Servicetorg bidrar med informasjon til foreldre som har spørsmål om ordningen.

Nav og barnevernstjenesten støtter og hjelper foreldre i forbindelse med søknad. Nav har en godt etablert praksis med å hjelpe bosatte flykninger med søknaden.

Det sendes ut en påminnelse til barnehagene om å informere foreldre i egen barnehage om søknadsordningen i april.

Kultur - Aktivitetskortet:

Aktivitetskortet er for barn og unge (2-18 år) i familier med lav inntekt.

Aktivitetskortet kan også gi redusert pris eller friplass for de som går i kulturskolen. 10 barn har i høst redusert pris på kulturskolen. Kommunen har ikke budsjett til å gi ut flere aktivitetskort i år, så det er familier som har sagt opp plassen i kulturskolen høsten 2024.

BUA (BARN, UNGDOM, AKTIVITET):

BUA Farsund låner ut utstyr til sport og friluftsliv året rundt.

NAV:

Halvparten (48%) av alle husstander hvor ingen har jobb lever i fattigdom. Men hvis en av personene i husstanden har stabil arbeidstilknytning i tre år, faller lavinntektsandelen til kun 6 %. Stabil arbeidstilknytning for en person i husstanden, reduserer dermed risikoen betraktelig for å leve i barnefattigdom (sitat Ulf Andersen, statistikkseksjon NAV).

De viktigste tiltakene NAV har for å jobbe for å redusere barnefattigdom handler derfor om oppfølging mot arbeid, arbeidsmarkedstiltak - og sørge for en stabil tilknytning til arbeidslivet. Vi har mange tiltak for dette. Det kan nevnes AMO kurs, utdanning, tiltakene IPS og arbeid med støtte, arbeidstrening, lønnstilskudd, mentortilskudd, utdanningsprosjekter som Veien til helse, Menn i helse m.m.

Økonomisk sosialhjelp- råd og veiledning

Siden 2022 har utgiftene til sosialhjelp til barnefamilier økt. Dette må ses i sammenheng med en stor bosetting av flyktninger, hvor flere mottar supplerende sosialhjelp og støtte til etablering i påvente av å komme ut i ordinært arbeid. For nybosatte flyktninger og deres barn innvilges støtte til deltakelse i fritidsaktiviteter og tilhørende utstyr.

Ved søknader om økonomisk sosialhjelp holdes barnetrygden utenfor beregningsgrunnlaget. Dette innebærer at flere vil ha rettigheter til stønad, samt at utbetalingene blir større. NAV er også pliktig til å kartlegge barnas behov i alle søknader. Vi gir også utstrakt tilbud om økonomisk rådgivning, herunder også gjeldsrådgivning også til de som har gode inntekter, men lave disponible midler som følge av høy gjeldsbyrde.

Nye mønstre

Som en av få kommuner i landet har NAV Lister tjenesten Nye Mønstre som er et tilbud rettet mot lavinntektsfamilier. Familiekoordinator er én kontaktperson inn til hjelpeapparatet. De skal sikre rett hjelp til rett tid, til både barn og voksne i deltakerfamiliene. Familiekoordinator organiserer innsatsen rundt hele familien, og skal se hele familiens behov under ett. Sammen lager familien og familiekoordinatoren «Familiens plan», en plan for hvordan man skal jobbe og hvordan målene til familien skal nås. Målene kan dreie seg om arbeid, økonomi, bolig, fritid og helse.

Familiekoordinatoren gir tett oppfølging og er tilgjengelig for familiene over tid. Familier som deltar, får tilbud om oppfølging fra familiekoordinator i fem år.

Nye Mønstre startet som et prosjekt hvor NAV Lister sammen med Kristiansand kommune i Agder har deltatt. Tjenesten er nå i ordinær drift. For å lese mer om forskning knyttet til Nye Mønstre;

<https://www.kristiansand.kommune.no/navigasjon/helse-velferd-og-omsorg/nye-monstre/funn-fra-forskning/>